

Zágorec-Csuka Judit

ISMERETLEN
VADÁSZMEZŐK

Zágorec-Csuka Judit

Ismeretlen vadászmezők

Zágorec-Csuka Judit

Ismeretlen vadászmezők

versek és műfordítások

Muravidék Baráti Kör Kulturális Egyesület

Pilisvörösvár, 2015

A MISZTIKUM VERSEI

*„Megérkeztek a víz, a föld, az ég
angyalai, hogy felemeljenek...”*

A szeretet temploma

Valahol messze földön
párducok és oroszlánok
tanyáján az örökkévalóság
templomában megállott
az idő.

Büszke párducok őrzik
tíz körmükkel éjszakákon
át, holdfényben és égő
napon, őrzik ősidők óta
a szeretet templomát.

Isten ölelésében vágat
a fehér paripák serege,
keresve a szépség szigetét,
őserdők mélyén, üres tereken
át, egyedül, csendesen.

A titkok kertje

Bruce Sprengsteennek

Vigyél el a titkok kertjébe,
vesd le beázott esőkabátod,
halkítsd le a benned feszülő
zajokat, omolj önmagadba,
befelé, befelé, befelé,
titkaid kertjébe, mert te
vagy a titkok kertje,
mély vizek kútja,
mély tengerek
rejtekhelye,
te egyedül.

Fenyőerdőben

Gyertyát gyújtanak
fenyőerdő mélyében
kis manók, kis házikó
kellős közepében, fehér
hóval terítik meg
karácsonyi asztaluk,
illatos mécsesek
bűvöletében
hegedűjük hangja
beharsogja
az éjszaka
csendjét.

Erdei favágók
nagy tüzet raknak,
s pihennek meg,
öreg baglyak
szeme fényében,
várják a téli
hold titkos üzenetét.

Az angyal

Megérkeztek a víz, a föld, az ég
angyalai, hogy felemeljenek
s átöleljenek, lemérjenek,
érdemet adjanak,
vigyenek, vigyenek, vigyenek,
emeljenek, emeljenek, emeljenek
Isten trónjához.

Vigyenek a vizek

Vigyenek a csörgedező
patakok messze, messze
nagy óceánokba, vigyenek
az eredethez, vigyenek
Istenhez!

Vigyenek, vigyenek
ezek a vizek veled
együtt az oltára elé!

Ott fenn

Ott fenn a hegycsúcsok felett,
ott fenn Isten birodalmában,
ahol a Mennyek-országa
a galaxisba lép, a zöld őserdők
felett, a ködben, a hóesésben,
a hűvös tavak felett lebeg a fény.

Ott fent a hegycsúcsok felett
lépek be Isten birodalmába,
addig is sodor, sodor a vízesés
egy ismeretlen birodalom felé.

AZ ELMŰLÁS VERSEI

*„...a végtelen horizont felé, messze ismeretlen
vadászmezőkre, fehér paripán, fehér ködben,
ismeretlen tájak felé...”*

Enigma

Hova tűnt szemeid fénye?
Miért hervad el üdeséged,
tűzhelyed melege,
szíved lüktetése?
Miért kell így elmenned?
Észrevétlenül,
tehetetlenül,
magányosan,
rád szakadt
kereszteddél,
észrevétlen
lovasként.
Mea culpa.
In nomine Christi.
Amen.

Sárguló falevelek

Ez az ősz is csak érlel,
de nem hozta meg a
gyümölcsét, melegít,
de nem perzsel,
súlytalan és
otthontalan,
mint a lehulló,
sárguló levél,
ízetlen és
kegyetlen,
lassan készül
a zúzmarás
télre.

Elért az ősz

Elért az ősz,
s fagyos szeleivel
megtépázta gyümölcseimet
és leverte a földre.

Sokáig maradtak
a földön, melegségre
vágytak, hiszen
hűvös és átázott
volt a sárguló fű.

Elért az ősz,
s kinyitotta
a bánatot
a szívemben.

Sötétedik

Ha megfejted ezt a rejtélyt,
amelyet az éjszaka takar el,
fehér vásznak alatti
apró tüzek lobbanását
a kormos kemencék
mélyén.

Mit fog kérdezni
tőled az Úr
ott, a végén?

Sötétedik.

Ismeretlen vadászmezők

Hosszú utakon járva,
mint egy láthatatlan
játék öreg vadásza,
megperzselt prériken át,
a végtelen horizont
felé, messze ismeretlen
vadászmezőkre,
fehér paripán,
fehér ködben,
ismeretlen
tájak felé.

Itt hagyom
ezt a tájat,
a varázslatot
és a poklot,
hiszen elindultam
a köd felé.

Ne fogjátok
vissza szárnyaim!

Ha elmennék

Szomorú az idő,
ha elmennék,
elmennek velem
a tavaszi fák virágai,
hogy ne verje őket
többé a záporosó,
sír a szemem,
könnyeim keservesen
hullnak, mint a
feljövő nap sugarai.

Ha feljön a nap,
elrepülnek a madarak,
tavaszi fák mégis
ontják virágaikat,
könnyeim keservesen
hullanak, s lemossák
az este nyugtalan,
sötét zaját.

A SZERELEM VERSEI

*„Akarod-e azt, amit Isten nekünk ígért a legelején –
erőt, tüzet, csöndet, fehér éjszakákat, egy
megfejtethetlen titokhoz álmokat?”*

Akarod-e még?

férjemnek

Akarod-e azt, amit Isten
nekünk ígért a legelején –
erőt, tüzet, csöndet, fehér
éjszakákat, egy
megfejtethetlen titokhoz álmokat?

Akarod-e áttevezni még
az óceánokat, a havas hegyeket,
viharos tengereket, csak veled
egy új kezdetet az ismeretlen
végzet ellen?

Akarod-e újramezdeni
a tavaszi ébredéseket,
a szerenádokat ablakom
alatt, akarsz-e velem
elaludni?

Akarsz-e még táncolni
velem a zöld erdők
vizesésénél, megfürödni
a reggeli hajnalban?

Akarod-e azt, amit én
akartam a legelején,
amit Isten ígért nekünk?
Mert még ígért valamit.

Ragyogásban

Ragyog a nap a szemeidben,
beragyogja a napomat,
engemet is beragyog.

Ragyog a nap a kezeidre,
beragyogja a kezeimet,
beragyogja a kezeinket.

Ragyog a nap az ajkadra,
beragyogja az ajkamat,
beragyogja a csókjainkat.

Feljött a nap, benned ragyog,
bennem ragyod, beragyog
bennünket, beragyog.

Tudni akarom

Tudni akarom,
mit hoz ez a
lassan perzselődő
nyár –
találkozásokat,
lángokat,
szenvedélyt,
egymásra találást,
napba néző
napraforgókat,
tengerparti
habokat,
sodrást
és életet,
valamit,
ami kinyitja
a lakatokat,
kinyitja
a virágaim
szirmait
hosszú sivatagi
szárazság után.

Kitárulkozom előtte...

Nyári zápor

Lehet, hogy ez a nyári zápor
hozott össze minket, ez a nyári
zápor, amikor zöldellt az erdő,
megérett a búza.

Lehet, hogy Isten akarta ezt,
adni neked engemet, kapni
tőled téged, lehet, hogy
az erdő rejtette el bennünket.

Lehet, hogy van egy út,
amely hozzám, hozzád
vezet, egymáshoz, az erdő
is érezte közeledésed.

Lehet, hogy megérleli a nyár
kettőnk erejét, a közös erőnket,
amely lángokat gyújt közös
tűzhelyünkhöz.

AZ IMPRESSZIÓK VERSEI

*„A reggeli napfény átszűrődik az öreg tölgyfa kérgein,
eléri a legelésző fiatal csikó leheletét a zöld réteken...”*

,

Találkozás a fénnel

A reggeli napfény
átszűrődik az öreg
tölgyfa kérgein,
eléri a legelésző
fiatal csikó leheletét
a zöld réteken,
az erdők mélyét,
az aranyba öltözött
eget, áthatol a rügyet
bontó fák ágain,
felemelkedik a
hófedte hegycsúcsok
szirtjeire, s megáll
a tengerek felett,
s áramlik felém,
átjárja a szívem
ütőereit, találkozik
velem, majd lemerül,
s elveszik a naplementével
a sötétségében.

Kipp-kopp

Őszi mezőn
őszí zápor,
nyulacska ugrál
a szántáson,
kipp-kopp,
kipp-kopp.

Hull a dió a
zsákba,
almát szednek
az asszonyok
a kosárba,
kipp-kopp,
kipp-kopp.

Hervad már
az őszirózsa,
harmatos füre
hullatja szirmait,
kipp-kopp,
kipp-kopp.

Őzike szögdcisé
erdők mélyén,
társát keresi
a vadonban,
kipp-kopp,
kipp-kopp.

Üresek a szőlőtőkék,
mert hordókban
forr a must, fecskék
hada repül át a
hegyoldalon,
kipp-kopp,
kipp-kopp.

Esik a hó

Esik a hó, esik,
s behavazza a tájat,
jegesedik a Mura,
jégpáncélt raknak rá
a fagykovácsok.

Esik a hó, esik,
s behavazza a tájat,
jégcsapok díszítik a fákat,
zimankós szelek
fújnak át a határon.

Esik a hó, esik,
s behavazza a tájat,
korcsolyáznak a legények,
a lányok, mindenütt
hó takarja be a tájat.

Hóvirág

Hóvirág nyílik az erdőszél
napos oldalán, olvad a jég,
melegíti a szívemet,
feloldja a bánatom.

Hóvirágom, hóvirágom,
szívem kikeletje,
zöldellő leveleddel
felvidítod öregedő lelkem.

Nyíljál, nyíljál nekem hófehéren,
a kapcai erdők mélyében,
őzikék titkos patái nyomában,
nyíljál, nyíljál nekem fehéren.

Tavaszi szimfónia

Ébredveznek a fák az erdő mélyén,
rügysző gallyaik kitarják szívüket
a fénynek, eljátszik velük a
friss levegőt hordozó szél.

Vivaldi hegedűje lassú
dallamokkal felébreszti bennem
a szunnyadó kikeletet,
az alvó enyészetet.

A föld rejtékhelyéből kibújó
lila ibolya, sárga kankalin,
piros tulipán, lila orgonavirág
megfürödnek a nap sugaraiban.

Csörgedező hegyi patakok
mentén pásztor zöld pázsiton
terelgeti a nyájat, illatos virágát
bontja a vadalmazfa.

A LÉTEZÉS VERSEI

*„Én nem voltam még madár, amely szabadon repülhetett
volna a fennsíkok felett, de voltam már gúzsba kötött őzike,
amely megakadt a tövises bokrok között...”*

Üzenj az égnek!

Ha hosszú lett a napod,
s nem múlik el,
ha az őszbe, a télbe,
a tavaszba, a nyárba
cipeled át, mint
egy nehéz batyut,
csenddel, magánnyal,
mennyi éven át.

Kiléphetsz az ég felé.
Üzenj az égnek!

Karácsonyra

Elhallgattak a harangok bennem,
belém szorult egy utóhang,
ha meg kell bocsátanom,
ezt Isten előtt tegyem,
karácsonykor, bűn nélküli
levegőben, de ki lesz az, aki
nekem is megbocsát?

Kibe szorult a szívverésem?
Alszik kis Jézus a jászol mélyén,
megkondultak a harangok bennem.

Elégia anyámnak

Veled szülőasztalon, vérben,
szenvedésben, magányban kellett
találkoznom, az örökkévalóság
kötelékétől és az anyaméhedtől
elszakadva.

Sodor a szél, elfúj messzire,
messze tőled, a göntérházi réteken
túl, távoli hegyek felé, eső esik
a szemeimből, bánatosan alszom el
a tenyeredben, megnyugtat tekinteted.

Hozzád írom a versemet,
hallgasd meg elégikus énekem,
adj erőt, emelj fel, emelj fel,
emeld fel megfáradt arcomat,
emelj fel újra magadhoz!

Én nem voltam még

Én nem voltam még madár,
amely szabadon repülhetett
a fennsíkok felett, de
voltam már gúzsba kötött
őzike, amely megakadt a
tövises bokrok között.

Én nem voltam még
aranyhajú királylány,
amely tündérmeséket mesélt
volna hűvös tavak felett,
de alattvalóként kezeltek
dölyfös uralkodók
üres trónjaiknál.

Én nem voltam még
igazi forradalmár,
aki elesik a barikádokon,
de voltam már hallgató,
visszahúzódó, vesztes,
fáradt, lekezelt harcos.

Hol vagy Istenem?

Ott vagy-e, ahova csak
a megérdemelteket léphetnek
be, a mennyek országában,
az örökös nyugalomban
és megelégedésben?

Ott vagy-e, ahol véget érnek
a felhők, és elhagyva a
hegycsúcsokat, kitágul
a lélek belső horizontja?

Ott vagy-e, ahova járt utak nem
vezetnek, ahol a sötétséget felváltja
a fény, ahol a korlátok elvesznek,
ahol elmúlik a bizonytalanság?

Ott vagy-e, ahova meg kell hogy
érkezzek, hegyi források közelébe,
csörgedező patakok frissítő vizébe,
a sodrásból a végső megnyugvásba?

Ott vagy-e Istenem?

AJÁNLÁSOK, VERSEK BARÁTOKNAK

*„Te tudtad, hogy ördög és a bűnös harca –
kihívás azoknak, akik lelkiismerettel
akarnak élni és meghalni.”*

A szent föld

Pál Péternek

Ne helyezz görbe
tükröt magadnak,
ne gyötörjenek
helytelen válaszok,
lovaglásra máshol
is van hely,
alkalmasabb,
alkalmatlanabb,
de a szent föld
itt van, s teremhet
neked gyümölcsöt,
apró diót,
édes szőlőt,
cseresznyét,
e föld felemelhet,
de el is temethet.

Az utolsó grófnőnek

Zrínyi Ilona grófnőnek

*„A földi javak elveszhetnek – az nem nagy baj –,
de aki a becsületét elvesztette, mindenét elvesztette.”*

(Zrínyi Ilona fiának, II. Rákóczi Ferencnek,
Pozsony, 1692. január 8.)

Mindenkitől bocsánatot kértél,
mindenkinek megbocsátottál
a virágmezei birtokodon
messzi Nikomédiában,
búcsúztatásodat várták
a keresztények, muszlimok,
katolikusok, protestánsok,
magyarok, törökök, franciák,
itáliaiak, a Márvány tenger
végtelen és távoli partjainál.

Utoljára néztél át Horvátországra,
Ozalj várára, Magyarországra, Borsira,
Sárospatakra, Regécre, Kassára, majd
Törökországra, mit láthattál, akkor, ott
utoljára?

Láttál-e változásokat?
Hatalmi viszonyokat?
Megtartó értékeket?
Teremtő kultúrákat?
Zaklatott életedben
közös értékrendet?
Ráérező szóértést?

Messze vitt Isten Ozalj
várától Nikomédiáig,
a Kupa folyó partjától
a Márvány tengerig.

Messze hazádtól ,
messze fiadtól,
II. Rákóczi Ferencről,
messze a magyar nyelvtől
kellett meghalnod,
kiszolgáltatottan, talán
boldogan is, a Zrínyiek
utolsó grófnőjeként,
Európa legbátrabb
asszonyaként,
messze a képtárártól,
messze a kincstárártól,
messze a fegyvertárártól,
messze a könyvtárártól,
szeretteidtől, száműzetésben,
egyedül és magányban
Isten akarata szerint.

A könyvnyomtatás mestere

*Hoffhalter Rudolf
vándornyomdász emlékére*

Te, a reformáció vándora,
Te, a könyvnyomtatás mestere,
Te, a magyar könyv szerelmese,
Te, Bánffy Miklós földesúr,
Zrínyi György gróf megbízottja,
a lendvai vár vendége,
a bécsi császár ellensége,
az európai hírnő Hoffhalter Ráfael fia,
Te, az úttörő vándornyomdász,
merre tartott bujdosó utad?

Te tudtad, hogy
Kultsár György
református prédikátor
bölcsekedése szerint a földi
élet csak mulandó,
a másik, a nem evilági
az örökkévaló!

Te tudtad, hogy ördög
és a bűnös harca –
kihívás azoknak,
akik lelkiismerettel
akarnak élni és
meghalni.

Súlyos hadiállapotok
közepette, zavaros
háborús időkben,
bizonytalanságban
érezted magadat
a Muravidéken,
Muraközben,

de távozóban
muraközi segédedet,
Csáktonyai Jánost,
is magaddal vitted,
s hatalmas kerülővel
visszakerültél Erdélybe,
végül Debrecenben
ért utol a halál.

Mit üzennél ennek
a bűnös világnak?
Nyílt bírálatot, ostromozást,
bűnbánatot, prédikációt?

Mit üzennél ennek a világnak,
ha üzenhetnél odaátrol
Alsólendvának?
A legelső nyomtatott
magyar könyv után
lennének-e pártfogóid
ebben a globális világban,
bajtársak a magyarul írott szó
megmaradásában?

Lenne-e még hited
a könyvnyomtatásban, amikor
mindenért kemény valutával
kell fizetni, és a prédikátorok
is elveszítik a hitüket,
az írók is mecenatúrától
vakulnak el, amikor az olvasók
a tévét és a számítógépet
nézik, mert felgyorsult
a világ, s üresen kong
a sajtópréssé egy csendes
lendvai utca muzeális
értékei közt, amikor már
a kimondott szónak

sincsen ereje, az írott meg
magányosan várja a megváltást,
a prédikátorok szentbeszédei
helyett politikusok beszédeitől
lett hangos a világ.

Alsólendva végvárának
vándornyomdásza,
irodalomteremtője,
mitévő legyek, kinek írjam
magyarul a könyveimet?

A gólyák visszatérnek

Evgen Car színesznek

A gólyák is visszatérnek,
de mi már nem leszünk itt,
harmatos lesz a muravidéki
szántóföld, a földművesek
újra bevetik a kemény
anyaföldet, hogy teremjen,
s harmatos könnyiekkal
áztatják be barázdáikat.

Akkor már nem leszünk itt,
a kék felhőkön túl már
csak az emlékezetünkben
marad meg e föld, a fény
majd átszűrődik rajta,
keresi az útját Muravidék
felé, a mi szent földünk
felé, félúton, félúton,
a mi félig leélt életünk
útján, átutazóban,
a mi fényünk felé.

MŰFORDÍTÁSOK

a szlovén költészetből

A VERS

Kimegyek a széles sík mezőre,
széles sík mezőre, hol a búza terem,
peregjen ujjaim közt a kalász,
nyíljon meg nekem a föld.

És hallgatom a föld remegését,
és megbúvok a két tenyere közt,
hogyan ott, a mező közepén
ne találjon rám a szomorúság.

Leányka kéken

Szép, szép az érlelődő rozs,
méz színével a júniusi napsütésben,
de százszorta szebb az a kislány
a takaros kék ruhájában.

Súlyos a kalász és ámulok,
mikor lett arannyá a rozs,
és te, tüneményes leányka,
mikor váltál te is kalásszá...

Már szinte bánom is, hogy kijöttem
a kalászos mező szélére,
úgy áll ott, mint egy álomban,
félek, még felriasztom szegényt.

Oh, bocsáss meg, kékruhás leányka,
a rozs tehet róla, csak a rozs,
mely bőkezűen ontja mézét
a júniusi forró napsütésben.

Búcsúvers

ELMEGYÜNK, lassan, és kitartóan és bódultan,
nem törődve a távolság végzetes veszélyével,
elmegyünk ünnepélyesen és komolyan, szegényen és szá-
nalmasan,
napról napra elmegyünk, évről évre, egyre távolabbra,
messzire a ponttól, ahol megszülettünk,
messzire az első gügyögésünktől, kérdéseinktől, a csigahá-
zaktól,
messzire a gondtalan vasárnapoktól és első péntektektől,
messzire az éjszakától, amely csillag és kereszt
az áprilisi kert homoklátomása fölött,
elmegyünk, hallod, elmegyünk, egyre távolabbra,
egyre mélyebbre az alig tapintható sötétségbe,
és a szerelemvonal egyre halványul, csaknem elenyészik,
s már túl is vagy rajta, elmegyünk, a tavasz napjai mellett,
az élet mellett, ahol ragyog a vakmerők reménye,
a dac varázsa, az ismeretlen mámor, elmegyünk
félelemtől félelemig, üszöktől hamuig, szabálytól szabályig,
összeomlástól építésig és újbóli összeomlásig, elmegyünk,
egyre messzebbre a kezdetektől, addig a napig, amely utol-
sónak
torkollik a tengerbe, zúdul a sötétség szakadékába, ahova
utunk vezet,
elmegyünk, naponta, kicsik és nagyok, mind, akik sötétség-
re ítéltettünk...
Vajon hogy térünk vissza hozzá, mint aki sétából vagy mun-
kából jön haza,
vagy mint a katona, aki a frontról?

Valakit szeretned kell

legyen fű, folyó, fa vagy kő,
valakinek a vállára kell tenni a kezéd,
hogy aki éhes, jóllakhasson a közelségedtől,
kell, valakinek kell,
olyan ez, mint egy falat kenyér, mint egy korty
víz,
oda kell adnod a fehér felhőidet,
a merész-madár álmaidat,
a félénk-madár erőtlenségedet,
– valahol neki is legyen fészke,
a béke és gyengédség fészke –
valakit szeretned kell,
legyen fű, folyó, fa vagy kő,
mert a fák és a füvek ismerik a magányt,
– hiszen ha megálltak is egy pillanatra,
a lépések továbbhaladnak –,
mert a folyó ismeri a szomorúságot
– csak fölébe kell hajolnia mélységének –,
mert a kő ismeri a fájdalmat
– hány nehéz láb
taposta meg néma szívét –,
valakit szeretned kell,
valakit szeretned kell,
valakivel együtt kell belelépned
ugyanabba a lányomba –
oh, füvek, folyók, kövek, fák,
csendes kísérői sok magányosnak és különc-
nek,
jószívű, hatalmas lények,
akik csak akkor szólalnak meg,
amikor az emberek elnémulnak.

Csak eljön a tavasz

Csak eljön a tavasz
morajló felhőivel,
csak eljön a tavasz
piros virágaival,
a harmatos, zsenge virágaival...
Oh, mennyire
vágyom utánuk!

És a lányok szeme
felcsillan a sötétben,
s pólójuk megfeszül
a keblüktől,
oh, azok a rövid ujjú pólók...
Ifjú, ki megsimogathatad,
menthetetlenül véged!

És ezüstös telihold
örködik a halastó felett,
és lágy hullámok hízelegnek
a remegő liliomoknak,
a déli szél szerenádot susogott,
a nyírfák árnyékában
ketten álmodztunk,
és a magasban ragyogtak a csillagok...
Oh, ne járjatok arrafelé!

Én meg elindulok akkor
a morajló felhőkkel,
én meg elindulok akkor
a piros virágokkal:
egyszer csak megtalálom a virágom,
egyszer csak rálelek egy szempárra,
csendes, szelíd szempárra,
csendes, szelíd szempárra.

Pipacsvirág

Pipacsvirágot adtam neki,
csókot adott érte –
zavart, heves csókot,
és elfutott újra.

Felhők takarták el a napot,
szél motozott a gabona közt.
Én meg csak néztem utána,
és megsimogattam
a piros pipacsot.

Hogy érintselek meg?

Hogy érintselek meg a kezemmel
– oly törékeny vagy, oly félénk –,
hogy kárt ne tegyek
a benned szunnyadó rügekben?

Mit súgjak neked a tekintetemmel
– oly ártatlan vagy, oly áttetsző –,
hogy föl ne kavarjam szembogarad
békés, csendes mélyét?

Csak szélfuvallat légy
nekem a csendben,
melytől újra hullámozni kezd bennem a fű,
csak hajnali napsugár
a sötétségben, hogy virágaim
újra kinyithassák megfáradt szemüket,
csak egy távoli hívás, távoli hívás,
hogy a magányos szív újra megremegjen,
hogy meghallja a szél, a csillagok és a madarak
hallhatatlan lépteit...
Nézel rám.
Ne szólj semmit.

Különös érzés

Valaki lassan lehunyja a szemét
bennem, fáradt, szomorú
szemét, és elfordul, hogy
senki se lássa kicsorduló könnyeit,
hogy senki se kenje szét őket
az arcán, az utolsó könnyeit,
melyeket a szépség múlandósága
miatt ejt szomorúan.

Különös érzés...
Haldoklik valaki bennem,
halkan, halkan, észrevétlenül,
mint a levél a késő napsugárban,
mint a rózsza, amely lehajtja a fejét,
s nem tudhatod: a kék égről álmodozik talán?

Valaki lehunyja a szemét bennem. –
Csak a felismerésért lesz keményebb a léptem,
a felismerésért fanyarabb a ránc a szám szegle-
tén.

Nem adhatok

Mosolyt –
túl sok bennem a sírás,
sem fényt –
fekete úr tátong bennem,
sem hitet –
korhadt fába rakjon fészket a madár?
sem zabolátlan növekedést –
holt, eltaposott hamu vagyok,
sem magamat –
puszta) fű és emlék vagyok.

Semmit nem adhatok neked.

Csak ezt a nehéz, éhes vért,
amely mohón kering ereimben:
elvenni!

A madarak tudják

hová viszik őket a szárnyuk,
és a gabona tudja,
miért érlelődik,
és a füvek és az ágak
nyugtalanul megrezzennek,
ha megcsapja őket az est illata.
A madarak tudják
és a füvek is tudják...

Én meg nem tudom!
– Minek a szív
ha már semmit sem vár,
ha régóta már egyformán
ismerős és idegen számára
minden út? –

Így, karba tett kézzel,
a mindenség sarkának
támaszkodva állok
keserűen a gabona illatú
szélben,
és a madarak röptére
gondolok,

alig-alig hallhatóan
harangozik bennem a föld.

Száműzve

Prológus

Száműztem magam az apai házból.
Száműztem magam belőle, mielőtt
jól megismertem volna. Mielőtt
belenéztem volna a szekrényekbe,
az elnyűtt, üres ruhák közé,
amelyek újra testté akarnak válni
(hónaljuk még őrzi a szeretkezés vagy
elapadás illatát, mindegy), a ruhák közé,
ujjaik még most is megremegnek
a bőr gondolatára, amelyet ölelgettek
(gallérjuk még meg-megrándul a fagyos
szélrohamtól, amely belemar).
A szekrényekbe, amelyek teli vannak
üres ruhákkal, szomorúan üres,
rettenetesen mozdulatlan ruhákkal.
És mégis tudom, hogy várják a feltámadást,
a szót, amelyet emléked
üzen.

I.

Száműztem magam az apai házból.
Álltam a ház közepén, mintha a mindenség
közepén álltam volna. Éreztem, mint
dörög a belseje, viharok tépázták,
a faliórák szaporán pergették mutatóikat,
az idő mégis ólomlábakon haladt.
Álltam a ház közepén és magamba szívтам
a szagait: az összement tejét,
a birka bőréét a tűző napon,

az aszott föld felett úszó füstét.
A hangok pogány imákat zsolozsmáztak,
s befüggönyözték velük az ablakokat,
az ajtó nagyokat nyögött az ütések alatt.
A tűzhelynél párkák ültek és ujjakkal
rám mutogattak: te, te, te.

II.

Üldögéltek és ujjal mutogattak rám.
Idegennek éreztem magam, s mégis
meleg áradt szét bennem. A bográcsokban egyre
fortyogott valami, a birkák önként
mentek a kés alá. A kés alá.
Az ollók maguktól vágták – nyissz, nyissz,
nyissz –, nyírták a gyapjút, a bürgék,
halálra rémülven a fémes csattogástól,
veszettül döfködtek a férfiak combját,
majd megadóan léptek be a lábszárak satujába.
Beeee, beeee, beeee, hasított bele panaszuk
a félhomályba, beeee, beeee, beeee,
hasított, zokogott, zokogott,
hasított, zokogott, zokogott,
nyissz beeee, nyissz beeee, nyissz beee.

(Az ollók monológja:
Igen, így dolgoztunk, így, ahogy
a kezek diktálták, a kezek pedig úgy, ahogy
a parancsok, ősidők óta, kérlelhetetlenül:
nyissz levágjuk, hullik a tincs,
nyissz és sodródik a szál, nyissz és
leesik a kötél, mintha ólomból lenne,
nyissz és lelóg a köldökszínór, mint
a bél az asszonyok kezében és kivirágzik:
a világ köldökszínórja. Mi pedig
nyessük, nyessük a rügyeit,
nyessük a leveleit. Aki túléli,
megerősödik.)

III.

Belehasított a félhomályba, és én,
derékig süppedve beléje, se
mozdulni, se sikoltani nem tudtam.
És mégis biztonságban voltam.
A kiégett falakból
forró nap szikkasztotta sár szaga áradt.
Láttam az izzadó férfitesteket,
följük hajolva,
kezükkel markolva, lábukkal szorítva,
beljük lihegve. Biztonságban
voltam. Láttam őket,
a nagybátyákat és unokafivéreket,
az élőket és rég meghaltakat,
a nemzedékek sorát, felmenőket és leszármazottakét,
ahogy megvédenek.
Mert: amíg a házukban lakom,
egyetlen hajam szála sem görbülhet.

IV.

Egyetlen hajam szála sem görbülhet,
bizonygatták. Senki sem árthat nekem,
kiáltották kórusban a
nagynénik és unokanővérek,
a nagyanyák és dédanyák, az élők
és a rég eltemetettek, a kiásottak
és felszántottak, az állati
és növényi nevekkal feldíszítettek.
Senki, kiáltották,
és gondosan fésülgették a hajukat, és
az én hajamat is,
fésülgették és befonták, ujjaik
remegtek, mint az éjjeli lepke
a lámpafényes ablaküvegen:
fejemről a hajamra, a hajamról
az abroszra, az abroszról

az ablakon át a szélbe,
az éjszakába.

(Az abrosz monológja:
Amióta az eszemet tudom,
elterülök minden könyök és tenyér alatt,
minden csepegő-csurgó szakáll alatt.
Fölöttem mellek zihálnak: emelkednek
és ereszkednek, emelkednek és ereszkednek.
Szaporodnak rajtam a borfoltok, mint a gombák.
Ha kell, lepelnek is jó vagyok. Ilyenkor
bebugyolálom a testet, az utolsó útjára készülő testet.
Ilyenkor a mellek többé nem emelkednek és
nem ereszkednek. Így válok hasznára
élőknek és holtaknak.)

V.

Mint az éjjeli lepke
a lámpafényes ablaküvegen,
úgy remegtek az ujjai,
szaporán, szaporán, mert munka az volt bőven,
és a szertartást elő kellett készíteni.
Megfontolni minden szót, kimérni
minden lépést. Kiválasztani az áldozati
bárányt. Megteríteni az asztalt.
Árnyékos helyről gondoskodni. Meghívni
a rokonokat: az élőket és rég
elhunytaikat. Élő falként vettek körül,
élő pajzsként védtek, és tudtam:
senki sem árthat nekem kívülről,
senki sem bánthat kívülről.

(A pajzs monológja:
Hullámfogó vagyok, gát,
néha mozgatható díszlet
és függöny: a színészek előtttem,
a főszereplő mögöttem.

Várja a végszót.
Várja a két szó közti rést.
Akkor beugrik, villámgyorsan,
és ledarálja a monológját.
Itt vagyok, nem vagyok itt, itt
vagyok, nem vagyok itt, üss,
ha mersz, üss, ide, nem oda,
ide, ahol vagyok. Ahol vagyok.
A hátamra, a fejemre. Senkit
nem engedek tovább. Csak a
holttestemen át.
A holttestemen át. Másképp nem.
Másképp.)

VI.

Úgy ültek körülöttem, mint egy élő
pajzs és rikoltoztak: hangjuk
rázúdult a vállamra, simogattak
és bántottak egyszerre, kemények voltak,
mint az acél, és gyengédek, mint a pihe
a téli paplanomban, amikor jéghideg volt
a szoba, jéghideg, mint a hajó a befagyott
folyó közepén. A szívem vadul vert és
megdermedtek a zsigereim: szavaikban
az édes ígérek voltak és a súlyos
fenyegetések. Trónra ültettek,
bársonyban dédelgettek és elhalmoztak arannyal.
Mindannyian,
élők és holtak, garmadával hordták elem a mirhát és
tömjént, az imádott gyermeknek,
az apai mag csodálatos megtestesülésének.

(A trón monológja:
Lehettem volna egyszerű szék vagy pad,
lóca a fal, a kályha vagy az asztal mellett,
jobb lett volna,
az emberek egyszerűen leültek volna rám

és minden ceremónia nélkül álltak volna fel,
csak úgy, mellékesen,
ha pad lettem volna, talán még
végig is nyúltak volna,
elaludtak volna,
szeretkeztek volna rajtam,
így meg kiválasztottak ülnek rajtam.
Mereven, keményen. Félnek,
olykor rettegnek.
Mert a kiválasztottakból egy-kettő
kivégzetteké válhatnak.
Néha száműzöttekké.)

VII.

Mirhát és tömjént
az imádott gyermeknek. És az
ünneplés eltartott hosszú évekig. Évekig,
amelyek napokként suhantak tova:
a virágnevű dédanyák
és az állatnevű dédapák
nyugovóra tértek, a nagynénik
jó éjjeli lepkékké változtak,
a nagybácsik roskatag
tölgyfákká (és dacoltak
a mennydörgéssel és villámlással,
jégveréssel és szitkozódással) a trón pedig
maradt ugyanott, frissen
feldíszítve, frissen leporolva.

Első kakasszóra

Első kakasszóra ébredsz, hosszan elnyúló jelre,
hogy messzi még a reggel,
felkelsz, és ott állsz előtte, ami nem madár,
nem sárkány, sem kígyó, majd
a nem-madár, nem-sárkány, nem-kígyó előtt
friss fáslit tekercs a lábadra, felöltöd lenvászon ingedet,
megnyergeled a szürkét, hangos nyerítéssel
két lábra ágaskodik, mellső lábaival vadul kapál a levegő-
ben,
felszeged a fejed, és dárdával a kezekben
vágatni kezdesz feléje. (Az udvar mély és széles,
a mögötted levő torony csúcsáról férfiarcok figyelnek rád,
idő- és vihar cserzette férfiarcok,
furcsán mosolyognak és kétértelmű szavakat suddognak
a vaksötét éjszakában.) Most teljesen
mozdulatlanul, szemtől szemben álltok egymással.
Ő, a nem-madár, nem-sárkány, nem-kígyó, egyre nagyobb,
vörös kakastaréjával feléd bök, ormótlan kakaskarmait
rád mereszti. Béna szárnyaival nem tud elrepülni. Türelme-
sen vár,
hogy átdöfd a mellét: a jobboddal, amely ütemet diktál
és kitartást ad, a jobboddal, melyet hosszú és határozott
mozdulattal
a regedei Aquila mester ecsetje hagy maga mögött.

Kertek virágok nélkül

Még mindig rólad álmodom
és leveleket írok neked
lassan lehulló
ősz falevéltre.

Zenétől és lépésektől
hangos a külváros.
Csak a reggelig tartó dalokban
szeretjük immár egymást.

Szerelmed nélkül
múlnak az órák.
Nap nélküli napok,
vége van a nyárnak.

Sosem kérdezed,
hova járok most sírni,
amikor hó lepi be
a virág nélküli kerteket.

A madarakra gondolok,
amikor üresek a fészkek,
a szél dobálgatja őket
a magas téli ég felé.

Mert te nem látod őket –
a történet végén
még jó napja lesz
a Hókirálynőnek.

Sosem mondd, hogy
néha mégis magányos vagy,
ahogy velem is csak
puszta hétköznapiak járnak.

Nem hallod az éjszakai
harangok kongását,
és nem látod az árnyékokat –
csak reggel a nyomokat.

Ne légy olyan, mint mások

Hozzál nekem vadvirágot, vigyél fel
a hegyre, manók tanyájára.
Mutass egy csillagot, mely a nevemet
hordja, írdál verset bizarr refrénnel.

Hívjál meg néha ismeretlen tájakra,
húzasd a cigánnyal reggel az ablakom alatt.
Mesélj az álmaidról, akkor is, ha bűnösök,
valld meg vágyaid, akkor is, ha nevetségesek.

Ezt tedd mindig, ne légy olyan, mint mások,
a szerelem nem folyó, mely békésen folyik medrében.
Ezt tedd mindig, ne kószálj úttalan utakon,
hisz a szerencse nem olyasmi, ami szembe jön veled.

Csókolj meg gyengéden, míg mások sietnek,
hívjál meg a városba, amikor mások már alszanak.
Él a sors és holtak a hősök, vágyakozzanak csak
az állomások és a vonatok.

Afrodité

A nő virágzott, mint a rózsza, s a férfi illata valami távoli szél hozta emléket idézett benne.

Annyira érezte őt, ahogy csak nagyritkán lehet, csábította a mosolyával és hívta őket a május is.

Puha ágyába fektette, milyenben még sosem feküdt, selyemmel halmozta el, illatos bőrével kényeztette.

Jóllakatta szenvedéllyel, beitta magát a vérébe, beléolvadt, mint a gyanta, mely nem veszít illatából.

Azon az éjszakán történt, amikor ereje volt a holdnak, még aludt a férfi, mint egy angyal, amikor csendben kilopózott.

Pusztá nyomot hagyott maga után és elvitte a férfi szívének darabját,

azóta is keresi, hosszú évek múltán is, de nem akad nyomára.

És magával hordja emlékezetében egész életében, és tűvé teszi érte a mennyeket is – hiába.

Afrodité volt ő, s ki tudja, milyen arcot visel már, amit akar, azt elveszi s csak játszadozik veled.

Lehelet

Boldogságod túl törékeny ahhoz,
hogy ajak illesse.
Már a lehelet is
elolvasztja,
mint a hópelyhet.
Elillan az érintéstől.

Bűn

A nagy szerelem bűn:
nem ismer törvényt, számlát,
emberi, hatalmi,
tervet.

Gondolkodás nélkül magára vállal minden
bűnt.

Te is

Úrnőként érkezem lakodba.
Enyém –
mert megkívántam, akartam,
szerettem.
És minden, ami benne van,
értem jött létre.
Te is.
És ez így is marad.

Ott belül

Visszaköltözik belém a béke,
mint a Cerknikai tó
nyaranta kiszáradó zöld medrébe a víz.
Belső források táplálják.
Nem ismerem őket, de tudom,
hogy bennem lakoznak,
az enyéme, hogy
bennük születik a békesség.
És a szeretet is.

Alkonyodik

A vonat merész kanyarral
a lenyugvó nap irányába fordul.
Minden lemenőben van;
sötétségbe vesznek a völgyek,
a fák és a gondolatok.
Csak a felhők pirulnak még szerényen –
vörös betűk az alkonyatban,
mely lassan szürkébe,
feketébe oldódik fel.

Olvasom a betűket –
kialvó csikkekként
ugrálnak a
szemem előtt.

Szerelmeskedés

Reggel volt –
derült, meleg, az első napsugarakkal.
Kősziklák is voltak – szürkések, méltóságteljesek,
maguknak valók.
Jött a tenger –
énekelve, váratlanul,
a vágy fehér habjaival.
Enyhén hozzácsapódott
a sziklák bokájához,
majd tovább araszolt,
egyre följebb és följebb.

Ledobtam a ruhámat
és a sziklák elé álltam.
A tenger nem tett különbséget.

A nő

Szomorúságom terhe alatt
álmaitól lemeztelenítve
lüktető nedves bőrömmel
lüktető nedves hüvelyemmel
szomjazom rád
szomjazom férfiasságodra

elég ha csak mellém lépsz
szinte érintésnyire
minden gondolat
minden szó elrejtőzik
keresem kutatom őket reménytelenül
és csak némán ízlelgetlek
magamba szívom férfias közelléted
bőröm melegével hívlak
gyere hatolj belém tegyél magadévá
soha többé
semmi ígéret álom elvárás
csak tegyél magadévá
ne kelljen duzzadó mellekkel
ne kelljen éjnek éjszakáján
meg nem született gyermekek sírására riadnom
egyedül

elég ha meleg férfitest mellett fekhetek
ha a párnám a fejem alatt
fanyar férfitest szagot áraszt
hogy feszülő forró bőröm
nagy fénykört alkosson
hogy még jobban beléd csoroghassak
beléd ajkammal nyelvemmel lihegésemmel
hogy lüktetve keveredjünk

belőlem beléd belőled belém
két külön test
két idegen
aki egy test egy lélek
akar lenni
(egy lélek a testen át)
ha beteljesíted
szárnyra kelsz
szárnyra kelsz

a karjaidban vagyok
a szádban hajadban lélegzetedben
a lüktető zihálásban
a bőröd súrlódásában
a húsodban véredben
a csontjaidban
a combjaid szorításában
az ég alatt szétfolyva
szétöntve szétporladva
megsemmisítve
mindenütt mindenütt
ott vagyok

amikor tudatomnál vagyok
(test a testben test a test mellett
test a testnek)
kedvesem drágám
mozdulataim végtelenül gyengéddé válnak
hogy fájdalmat ne okozzak
miközben teljesen megnyíltál kivirágoztál nekem
mint a virág amely már-már elrepül
és széthullasz
töredezettséged, szétágazásod
az édenből való aláhullásod
belémzuhanásod
és a fáradtság enyhe melankóliával
mindent belém töltesz
mert erős vagyok kemény

mert csordulásig teli vagyok
föld
az az áttetsző növénynedv
az a sötét állatvér
az a sűrű a világos az emberé
száz mérföldnyire felérek az űrbe
te meg alszol
virrasztok melletted míg alszol
hogy kiszolgáltatottságodban
fájdalmat ne okozzon valami

És ezen az éjszakán
ebben
minden vagyok
minden ami föld ami ember
minden ami nappal és éjszaka
háború és szerelem és ami közte van
gyerekek öregek nők
politikusok művészek
minden vagyok mindenhol
minden hajtásban levélben
minden újszülöttben még a magzatban is
mindenütt ott vagyok
végtelenül megismételhetetlenül

Az emlékezet

Ismertető jelként
a virág virágszerű lesz
a csillag csillagszerű
és a hegy hegyszerű
ismertető jelként
és mindegyik önmagában
férfiasan illatozik
és nőiesen hangzik majd
vagy átmegy hazaiba
és másfélébe
vagy alacsonyabba
vagy közelebbibe
egy kicsit az életbe
csipetnyit az irodalomba

A vihar

Kitakarlak
és tömény csalánillat csap meg
a szomszédságból
előcaplat a hajnal
a vihar utóillatával
mennyire vártuk
és megkaptuk
mint mindig
éber érintéseinkkel

Dal

Örömöm vagy nekem
s öröme egymásnak
belefűjjük örömünk
ajkaddal s nyelvemmel
a pannón sípba
hangja belevegyül
a harsány nótákba
melyekben
vagy sodró víz
vagy fa
vagyunk

Csendélet

Tisztességesen
egyetlen éjszakán át
csendéletté változunk
te a tájban esernyővel
amely a pipacsot választotta
én séta közben
a verseddel
amelyet belepörgetsz
mint a bűgőcsigát
a verseskötetembe
a Klimt-féle könyvjelzővel

Kegyelmi pillanatok

Május van.
Ideje a vetésnek.
Bevettem a kertjét
szegény *feleségemnek*,

mert így tesznek
a csillagok;

hadd vigye két keze
a bőség világába,
ahogy *engemet* is,
az eperszedőt.
Amikor eperrel
édesítettem életemet –

nem látomás volt,
mások vetették be
szántóföldemet,
és vége-hossza nincs
azóta.

Amikor átlépjük a gonoszt

Isten tudja miért
az istállóra gondolk.
A jászol-jelenet
a szív ünnepe.

Apa szerencsére
trágyát hord.
Trágyával vannak
kikövezve útjaink.
Néha kevesebbel!

Mindegy, hogy
hol mozdul meg a *szív*,
mikor nyílik meg az ég –
délben, amikor delelőn áll a nap,
vagy este nyolckor, amikor
már hűvösödik.

A mi *istállónkban* meleg van,
ha nincs is benne vetett ág.
Kezdenek jobbra fordulni a dolgok.
A trágyán már nyílnak
a virágok.
Szeretjük egymást.

Átváltozás

A hús az egyiptomi edényből, a
császár ruhájára varrt jelképekből,
a selyemhernyó szárnyain tiszta borért.

Az újszülött ruhájával a levegőre
az aranygyapjúért. A szárnyas galamb,
amely kehelyből iszik, elutasítja
a ruhát és az ételmet.

Rádobja palástját Elizeus vállára.
Táncra perdül mezítelenül a tündérek kútjánál
Dei misteri, még mielőtt Ádám és Éva

bűnbe estek volna és Dávid levetkőzött
a frigyláda előtt. Mohón ivott, ami benne
halandó volt, az többé nem szomjazik.

Betlehem

Káprázott a szem, és nem csillogtak
az edények. Az éjszakai napsütésben
a fönnyparton
lomha folyók fénylettek.

A halászok határtalan messzeségbe vitorláztak.
Bővizű áramlat után kutatva.
Hogy lemerüljenek a szív vizeibe,

megtudják, mit hoz felszínre a vér,
mi táplálja a visszhangokat, mi öntözi
a cinóber mezőket, ahol nincs se
hó, se olvadás, nem hallik délről rianás –
csak a császármetszés varrása látszik a falakon.
Kisdéd vonult át a letaglózott városon.
Hozzánk, a földre, az égből.

Lent a madárban

1.

Fent voltam.
Az égbolton.
A madárban.
A szíve alatt.
Amikor repült.

Hallgattam a repülését.
A pihe-puha tolla közt.
Csendesen.
Benne, a szárnya alatt.
A szíve közelében.

2.

És akkor valamitől
megnyílt az ég.
A föld felé. A legalja felé.
És elvette a messzeség végtelenségét.
Elvette a látóhatárát.

Repülőizmai
elernyedtek.
Az éter végtelensége
suhogva zuhant a mélybe.

A madaram
megállt.
Most benne vagyok
– a földön.

3.

Az emberek
nézték a zuhanásunkat.

Távcsövekkel.
A kiüresedett égboltot.
A tudósítók szemét.
A TV képernyők hangyáit.
A tér végét.

A madaramat a földön.
Testének huppanását.

4.

És jönnek
a kérdések.
Most, hogy a földön vagyunk.

Elaludt?
Felmondta a szíve a szolgálatot?
Célját veszítette?
Elfeledte az értelem hívását?
Elvesztette repülésérzékét

Mi állhatott utunkba?
Mi törte meg madaram
röptének magas ívét,
mi taszított minket a mélybe?

Ti mit tennétek
a helyemben?
Sikoltoznátok?
Megnémulnátok?

5.

Ez itt a kérdés.
Most, hogy a földön vagyunk.

És mitévő legyek én,
aki a madárban rejtőzöm?
Én is hagyjam abba az éneklést?

Vagy repüljek vele tovább
emlékezetem szárnyán?

Vagy zuhanjak vele tovább
a világ feneketlen mélysége felé?

Felejtés

I.

Nem a te hibád
mondod
ha ömlik szemedből a könny
mint ítéletnapján
és az áradat
mindkettőnket
elpusztít

ha mindjárt abba nem hagyod

Nem nem a te hibád
és valóban nem tudom
honnan azok a sötét karikák
a szemed alatt
a megaláztatás sötét karikái
magányosan
mint Noé bárkája
az óceán közepén
pedig annyi még az öröm
ott lent
az elsüllyedt világ
szívében

Nem a te hibád
mondod
amikor távozol
és megérinteném
bedagadt
arcodat
megérinteném

az állatokat
az életmentő hajón
mely új
parttalan
reggel felé viszi őket

Nem a te hibád
hisz annyi még az öröm
ott lent
abban a szívben
annyi a remény
a világ süllyedő
láthatárán

nem a te hibád

II.

Minden reggel ráállsz meztelenül a mérlegre
aztán csodálkozva fekszel le mellém
az ágyba
hogy együtt tegyük túl magunkat
a pár dekán
amelyet szorgos törpék raktak
befogadó testedre

az éj folyamán

Szavakat vagy tettet vársz
hogy semmivé váljon
a semmiből felgyülemlett
gyarapodás a testedben
az idő folyamán
mintha naponta
krémmel kennéd
meg a kenyered

De a szó elakad a torkomban
mintha borotva vágta volna el
és zsibbadtan fekszünk
egymás mellett
és nem érted meg hogy
nem tudok megmozdulni
nem tudok megszólalni
nem tudok nem tudok
mert a számból
vér fakadna

Később végigkísérlek tekintetemmel
az utcán
még mindig karcsú az a derék
és feszes az a fenék
a kerékpáron

figyellek

míg végleg el nem
tűnsz
a saroknál
és mindent
sajnállok

Végül
csak vér íze
marad

III.

Nem tudod fejszéved
kettévágni
a felhőt

vagy késsel
felmetszeni a kéklő ég
hasát

Nem tudod
bosszús tekintetteddel
kioltani
a csillagokat

már a rég
kihunytaikat sem

Nem tudod
nem tudod

nem tudod
te sem

UTÓSZÓ

Néhány gondolat Zágorec-Csuka Judit Ismeretlen vadászmezők című verseskötetéről

Találkozásom a költészettel két szinten történt: mint színész és mint a költészetet szerető olvasó szembesültem vele. Mint színész feladatnak kaptam azt, hogy a rádióban, televízióban vagy egyéb rendezvényeken verseket szavaljak, amelyeket a szerkesztő vagy szervező, illetve a megrendelő választott ki. De számtalanszor rám is bízta, hogy én válasszam ki a megfelelő verseket, tekintettel az esemény vagy rendezvény tartalmára és céljára. Amikor elvállaltam a feladatot, általában csak magamra hagyatkozhattam, a saját értelmezésemre. A versekben a drámaiságot, a konfliktusokat, a kifejezhetőséget, a dramaturgiát stb. kerestem, amelyet megkövetelt a színészi hivatásom. Alapvetően pedig a vers értelmezésénél a vers általános tartalmi ismérveit kerestem. Azt kerestem benne, hogy mi ihlette meg a költőt, hogy megírja a versét. Szerettem volna a végső apróságokig megtudni a versek tartalmi mélységét. Ha ezt nem sikerült elérnem, akkor megengedtem magamnak, hogy a saját elképzelésem szerint értelmezsem a verseket. Amikor a verset elő kell adnom, el kell szavalnom, amikor fellépek, legszívesebben felolvasom a verset (amikor mások szavalását hallgatom a rendezvényeken, szeretem azt is látni, hogyan olvassák a verset), hogy a néző, a hallgatóság érezze, hogy ezek nem a szavaló gondolatai, hanem a költőé, s ilyenkor érezhetik a költő egyediségét, erejét, vallomásait, idejét, helyét, stílusát stb. Másféle találkozásom is létezik a költészettel, ugyanis nagyon szeretem olvasni a verseket, hiszen számomra a legnagyobb minőséggel rendelkező irodalmi műfajnak számít a vers. Több mint tíz éve tartok versesköteteket az éjjeli szekrényemen azoktól a költőktől, akiket ked-

velek és bizonyos hangulataim alkalmával olvasom őket, megtalálom bennük azokat az érzéseket, amelyeket akkor én is átélek, amelyek akkor a legközelebb állnak hozzám. Nem titok, hogy a jó vers többféle jelentéssel bír, kevés szóval is sokat lehet mondani. A jó verset sosem lehet végigolvasni, hiszen olyan, mint egy jó kép, amelyet nem lehet végignézni, vagy mint a jó zene, amelyet nem lehet végighallgatni, mert mindig valamit még hordoz magában. Valamikor olvastam, hogy Garcia Lorca ismert spanyol költő egyik verseskötete bemutatásakor Párizsban majdnem összeveszett két irodalomtörténész, kritikus, mivel mindketten másképpen értelmezték Lorca verseit. Amikor az egyik közülük megkérdezte a szerzőtől, hogy mit akart azzal a bizonyos versével kifejezni, amelynek értelmezésénél mindkét kritikus más véleménnyel volt, a szerző azt felelte: „Mindketten jól értelmezték, Önnek úgy írtam, ahogy Ön értelmezte a verset, a másik úrnak pedig úgy, ahogy az úr értelmezte, a jövőbeli kritikusoknak – akik majd az adott időben és körülmények közt vélekednek a verseimről, ha egyáltalán olvasák őket – szintén úgy, ahogy ők gondolják.” Valahogy ezekkel a gondolatokkal egyetértve, néha éjszakánként, amikor verseket olvasok és nincsenek kötelezettségeim a megrendelőkkel és a szerzőkkel szemben, ilyenkor jutok el azokhoz az érzésekhez, megérzésekhez, megértésekhez, vallomásokhoz, amelyeket azok a versek váltanak ki bennem, amelyek tetszenek nekem. Így jutottam el Zágorec-Csuka Judit legújabb verseskötetéhez is.

Tisztelt költőnő! A következőképpen értelmezném az Ön verseit.

Zágorec-Csuka Judit *Ismeretlen vadászmezők* című verseskötete a műfordításokkal együtt hét ciklusra van felosztva, amelyek különböző témákat dolgoznak fel, de ugyanakkor erősen érezhető köztük az összefüggés is. Mindegyik ciklus verseiben felfedezhetők a globális, az emberi lélekhöz közelálló szenzibilis témák, az elmenés és azt követő visszatérés, az „utazik, de sosem utazik eligazán” motívumai. Erősen tudatában van saját küldetésének, ugyanakkor tisztában van azzal is, hogy mennyire törékeny a művészi-

szépirodalmi szövegek hatása a globalizált világgal szemben, amely a pénzt tartja a legfontosabb értéknek. A költő verseit olvasva nem maradsz közömbös, hiszen sok kiindulópontot nyújtanak a gondolkodáshoz, az álmodozáshoz, az álmok megéléséhez, de egy időben figyelmeztetnek arra is, hogy ne álmodjál túlságosan, ne szárnyalj, inkább méreteesél meg most és azonnal. Habár az írott szóval kevés lehetőség van a sikerre, mégis tartsál ki, mert ezzel is eleget tehetsz önmagadnak, hiszen megpróbáltad, mindent megtettél, amit erőd megengedett. Sok kiindulópontot adnak a létezéshez, az együttéléshez, a szeretethez, a tisztelethez, az önbecsüléshez, az ellenszegüléshez, a lét fenntartásához, az egzisztenciához, és egyben ösztönöznek, hogy kulcsfontosságú az a törekvés, hogy megőrizd önmagadat.

A legjobban az *Elégia anyámnak* című verse érintett meg, amelyben erősen érezhető az anya feltétlen szeretete a kis- vagy a felnőtt gyermeke iránt. Saját édesanyádat megbánthatod, veszekedhetsz vele, lekiabálhatod, elhagyhatod, szellemileg vagy testileg is megnyomoríthatod, de ő mindig megbocsát neked és mindig felmelegíti a hideg kezedet. Erre a szeretetre nem kell különösen törekedni, róla külön gondoskodni és külön viszonzni sem. Ez a szeretet egyszerűen jelen van, a halálig tart és még azon túl is. Élni és együtt élni a saját édesanyáddal olyan, mintha egyedül lennél, de közben azt is érzed, hogy sosem vagy egyedül, nem vagy elhagyatott, hiszen az édesanya feltétel nélküli szeretetével állandóan virraszt a gyermekei felett, mint az őrzőangyal. A gyermek az anyai szeretetről nem sokat gondolkodik, csak annyit, hogy létezik. Amikor felnőtté válsz, nem keresed különösképpen azokat az okokat, hogy megértsed, de amikor gyermekeid és unokáid születnek, édesanyád pedig már nincsen az élők közt, megérint a hangja, mintha azt mondaná: a szeretetet, amit tőlem kaptál, nem szükséges viszonzni, add tovább az utódaidnak. Én is sokkal többet kaptam az őseimtől, s néha úgy éreztem, hogy keveset viszonztam belőle másoknak. A szülői szeretet olyan, mint a kulcs, amely nemzedékről nemzedékre száll, mint egy stafétabot, amelyre az van írva: „Fogadd el, legyenek gyermeke-

id és nagyobb mértékben add tovább azoknak, akik majd előre viszik.” A költőnő erről így vall:

*„adj erőt, emelj fel, emelj fel,
emeld fel megfáradt arcomat,
emelj fel újra magadhoz!”*

Az édesanya válasza: gyermekem, hiszen nincs hova, fel-emeljelek, hiszen sosem engedtelek el a karjaimból. A köldöksinórunk, a szeretet, a lelkünk, a vérünk, a születés, az anyaméh még mindig összeköt bennünket, ha fizikailag távol is vagyunk egymástól, de szellemileg erősen egymáshoz tartozunk. Ez a szeretet lebeg, felettünk lebeg, amelyet semmiféle vihar nem tud megsemmisíteni. A legnagyobb fagyban is felmelegítem a kezeidet, ha még lesz valami melegség a kezeimben.

A partnerhez fűződő szeretet nem egyenlő az édesanyáéval. A partnerségi szeretetről sem szabad megfeledkezni. Naponta szükséges öntöznünk, mint a virágot. Ezt lehet érezni az *Akarod-e még?* című versében is, amely a szerelmes versek ciklusában található, és amelyet a férjének ajánlott. A verset esetleg a „középkorúak krízisversének” is nevezhetnénk. Amikor csak a karrierért küzdöttél, a megélhetéssért, a gyermekeidért, és amikor a vágyaid részben már beteljesültek a karriered területén, a megélhetés is megvolt, a gyermekeid megtalálták a partnereiket, lehetséges, hogy elhanyagoltad a szerelmet a férjed iránt és hirtelen kötelezettségek nélkül maradtál. És hogyan tovább? Ekkor érzed, hogy valami hiányzik, hogy a gyermekeid még jobban eltávolodnak tőled, elmennek, ami elfogadható, a karriered sikeres, de nem jelent már annyit, mint régen az életpályád elején. Ekkor merül fel benned a vágy, hogy újra felelevenítsd a szerelmet a partnered, férjed iránt. Mint színész emlékszem Vinko Medendorfer szövegére, amelyben én játszottam a férfiszerepet, a párbeszéd a következőképpen folyt:

Nő: Egész idő alatt félünk valamitől.

Férfi: Hallgattam.

Nő: Csend. Amikor mindkét gyermek végleg elmegy...
Nem lesz miről beszélünk.

A költőnő szerint:

*„Akarod-e újramezdeni
a tavaszi ébredéseket,
a szerenádokat ablakom
alatt, akarsz-e velem
elaludni?”*

Különösen közel állnak hozzám az impresszionista versei Az *impressziók versei* című ciklusból, amelyeknek a témái optimista hangvételűek, ártatlanok és hihetetlenül tiszták. Az impresszionista festők műveire emlékeztetnek. Ha ezt ésszerűen olvasom, úgy tekintek rájuk, mint aki művészettel foglalkozik, akinek élete egy bizonyos korszakában bizonyítania is kell, de közben meg kell találnia a saját helyét is a művészetben – ez az, ami nem egy könnyű feladat. Sajnos éppen ezért sokszor a szépség csodálatát kési le. De hála Istennek, a költőnő szerint, még nincs minden elveszve, még sok ereje, szeretete van az alkotáshoz és a természethez is. De figyelme elkerülheti a következő élet-igazságot, amelyet ez a bölcs közmondás fejez ki: „Azok, akik mindig lefelé néznek, azokkal megeshetik, hogy nem veszik észre a szivárványt.” A költőnő ezt a szivárványt ábrázolta teljes egészében a *Hóvirág*, a *Tavaszi szimfónia*, főleg pedig a *Kipp-kopp* című verseiben is.

Az *Ajánlások, versek barátoknak* című ciklus versei közül A *könyvnyomtatás mestere* című versében kérdezi:

„Mit üzennél ennek a bűnös világnak?”

...

*Lenne-e még hited
a könyvnyomtatásban, amikor
mindenért kemény valutával
kell fizetni, és a prédikátorok
is elveszítik a hitüket...*

...

*...politikusok beszédeitől
lett hangos a világ.*

...

*a kimondott szónak
sincs ereje, az írott meg
magányosan várja a megváltást...*”

Mit lehet ehhez még hozzáadni? Ezekben a verssorokban minden el van mondva. Lehetséges még a következő gondolat is: Az ember nemcsak azért él, hogy túléljen, hogy jóllakott és felöltözött legyen. Mindenféle szellemi élelem nélkül érdemes-e leélni az életet? Felzaklat az a gondolat, amit a vers végén kérdez a költő:

*„Mitévő legyek, kinek írjam
magyarul a könyveimet?”*

Globális világban élünk, ahol sokféle nyelven beszélnek (elsősorban angolul), kiszorítják a kisebb nyelveket, akár beismerjük ezt, akár nem, ez a valóság. A globális világban olyan intenzíven tanulunk angolul, hogy unokáinknak az angol nyelvtudása egyenértékű lesz az anyanyelvükkel. Mindez első látásra rendben is van, de amikor már nyilvános helyeken és a hivatalokban is angolul beszélnek, amikor már mindennapi kommunikáció is angolul folyik, akkor a kis nemzetek nyelve lassan a perifériára szorul, amelyet már nehéz lesz megérteni, de valahogy mégiscsak megértik. A legnagyobb meglepetés akkor következhet be, amikor a kis nemzetek írói, költői, drámaírói a könyveik kis példányszáma miatt és a nehéz megélhetésből adódóan úgy döntenek, hogy a nagy nemzetek nyelvén írnak (angolul), amelyet ugyanolyan jól birtokolnak, és amely ugyanolyan jól hangzik, mint az anyanyelvük, viszont nagy különbség lesz a kiadott könyvek példányszáma tekintetében. Ha angol nyelven jelenik meg a mű ötvenezres példányszámban, a kis nemzetek nyelvén pedig kétezer példányban, az arányok egészen mások. És melyik nyelven olvassa az olvasó, aki a

kapitalizmusban él, ahol a pénz az úr, még akkor is, ha mindkét nyelven beszél? Nem kell a döntésén különösen gondolkozni. De lehetséges, hogy ez volna a legsötétebb forgatókönyv, amely száz év leforgása alatt következne be. Zágorec-Csuka Judit legújabb verseskötetéhez a következő útravalót ajánlanám: erősen érezhető a verseiben a megmaradást ösztönző tartalom, versei teli vannak szeretettel a természet, a környezet iránt, kezdve az őszi elmúlástól a tavaszi ébredésig, a kikeletig. Sok benne az erő és a hit annak ellenére, hogy néha előfordul a meg-megállás, a leállás pillanata is az életvitelében stb... A költő szilárd, karakteres kiállású, szeretetet áraszt, ösztönösen kötődik az elődeihez, akik által szellemileg ma is létezik, vallomásaiban becsületes önmagához és a környezetéhez, őszinte, de nagyon kritikus is a verseiben. Valamikor a világhírű, ismert szlovén filozófus, Slavoj Žižek azt mondta, hogy a gondolataival, provokációival motiválni akarta az olvasót, a hallgatóságot, hogy kezdjenek el egy bizonyos témában gondolkozni. Köszönetet mondok a szerzőnek, amikor olvastam a verseit, elindultam a saját képzeletbeli világomba, abba világba, amely érzékeny, reális és fantáziadús. Így néhány kiindulópontot kaptam az asszociációimhoz és a gondolatmenetemhez. A verseskötetet egy bizonyos ideig még az éjjeliszekrényemen hagyom. Végezetül egy rövid párbeszéd a már idézett darabból:

Nő: Boldog szeretnék lenni.

Férfi: Nem vagy az?

Nő: Istenem, ők a gyermekeim, a húsom és a vérem.

Férfi: Nem tudom, miért imádkozol néha annyit, miért vagytok vallásosabbak, mint mi?

Nő: Azért, mert nők vagyunk.

Férfi: Nem értem.

Nő: Nem tudod megérteni... nem szültél...

Tartalom

A MISZTIKUM VERSEI.....	5
A szeretet temploma.....	7
A titkok kertje	8
Fenyőerdőben.....	9
Az angyal	10
Vigyenek a vizek.....	11
Ott fenn.....	12
AZ ELMÚLÁS VERSEI	13
Enigma	15
Sárguló falevelek.....	16
Elért az ősz.....	17
Sötétedik.....	18
Ismeretlen vadászmezők.....	19
Ha elmennék.....	20
A SZERELEM VERSEI.....	21
Akarod-e még?	23
Ragyogásban	24
Tudni akarom	25
Nyári zápor.....	26
AZ IMPRESSZIÓK VERSEI.....	27
Találkozás a fénnel.....	29
Kipp-kopp	30
Esik a hó.....	31
Hóvirág.....	32
Tavaszi szimfónia.....	33
A LÉTEZÉS VERSEI	35
Üzenj az égnek!.....	37
Karácsonyra.....	38
Elégia anyámnak	39
Én nem voltam még.....	40
Hol vagy Istenem?.....	41
AJÁNLÁSOK, VERSEK BARÁTOKNAK	43
A Szent föld.....	45
Az utolsó grófnőnek.....	46
A könyvnyomtatás mestere	48
A gólyák visszatérnek	51
MŰFORDÍTÁSOK	53
Tone Pavček.....	55
A VERS.....	55
Leányka kékben.....	56

Búcsúvers.....	57
Ivan Minatti	58
Valakit szeretned kell.....	58
Csak eljön a tavasz.....	59
Pipacsvirág.....	60
Hogy érintselek meg?	61
Különös érzés.....	62
Nem adhatok.....	63
A madarak tudják.....	64
Klarisa Jovanović	65
Számúzve.....	65
Első kakasszóra.....	71
Feri Lainšček	72
Kertek virágok nélkül	72
Ne légy olyan, mint mások	74
Afrodité.....	75
Neža Maurer	76
Lehelet	76
Bűn.....	77
Te is	78
Ott belül	79
Alkonyodik	80
Szerelmeskedés.....	81
Barbara Korun	82
A nő	82
Milan Vincetič.....	85
Az emlékezet	85
A vihar	86
Dal	87
Csendélet	88
Tine Mlinarič.....	89
Kegyelmi pillanatok.....	89
Amikor átlépjük a gonoszt	90
Átváltozás	91
Betlehem.....	92
Igor Likar.....	93
Lent a madárban	93
Štefan Kardoš	96
Felejtés.....	96
UTÓSZÓ.....	101
Evgen Car	103
Néhány gondolat Zágorec-Csuka Judit	
Ismeretlen vadászmezők című verseskötetéről	103

Támogató:

Bethlen Gábor Alap

Zágorec-Csuka Judit: **Ismeretlen vadászmezők** –
versek és műfordítások

Recenzens: Evgen Car

Szöveggondozás: Sólyom Zsuzsanna

A műfordításokat a szlovén eredetivel egybevetette:
Szilágyi Károly

Kiadó: Muravidék Baráti Kör Kulturális Egyesület,
Pilisvörösvár, 2015
E-mail: muravidek@freemail.hu
www.muravidek.eu

Társkiadó: József Attila Művelődési Egyesület, Kapca

Fotók: Tomaž Galič (1, 2, 4, 6, 8 színes tábla) és Biserka
Sijarič (3, 5, 7 színes tábla), a Lendvai Fotó-videó Klub
tagjai

A borítóttervet Németh Csongor készítette Tomaž Galič
fényképfelvétele felhasználásával
Nyomdai előkészítés: Trajan Kft., Budapest
Nyomda: Pannónia Nyomda Kft., Budapest

ISBN 978-615-5026-74-4

ISBN 978-615-5026-75-1 (online, PDF)

BETHLEN GÁBOR
Alap